

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника »

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

031 Історія української культури

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки **6.050103 «Програмна інженерія»**,
спеціальність **121 «Інженерія програмного забезпечення»**

(назва напрямку підготовки, спеціальності)

Факультет математики та інформатики

(назва інституту, факультету)

Івано-Франківськ - 2018

Робоча програма з «Історії української культури» для студентів за напрямом підготовки: 6.050103 «Програмна інженерія», спеціальності 121 «Інженерія програмного забезпечення»

____ серпня, 2018 р. – 20 с.

Розробник:

Марціновська Д.С., викладач кафедри філософії соціології та релігієзнавства, кандидат філософських наук.

Робоча програма розроблена на основі програми, затвердженої на засіданні кафедри філософії соціології та релігієзнавства 31 серпня 2018 року, протокол №1.

Завідувач кафедри

____ (Дойчик М.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 20__ р.

Схвалено методичною комісією факультету, інституту.

Протокол від “ ____ ” _____ 2018 р. №

“ ____ ” _____ 20__ р.

Голова _____ (Пятківський Р.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Марціновська Д.С.,
2018 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузі знань: 0501 Інформатика та обчислювальна техніка, 12 Інформаційні технології (шифр і назва)	За вибором	
	Напрями підготовки: 6.050103 «Програмна інженерія» (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 121 «Інженерія програмного забезпечення»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		4-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 108		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		12 год.	-
		Практичні, семінарські	
		18 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
60 год.	-		
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми – 40% до 60%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни:

формування уявлення про сутність та процесу розвитку української культури, яке орієнтоване на формування таких якостей людини, як різнобічна освіченість, висока свідомість, моральність, вміння знаходити порозуміння з представниками різноманітних культур. Значення курсу полягає, передусім, у тому, що він формує науковий світогляд студентів, загальноосвітній, фаховий і культурний рівень майбутнього спеціаліста.

Завдання навчальної дисципліни:

Формування умінь, навиків, наведених в ОКХ, якими повинен оволодіти студент, після вивчення предмету «Історія української культури». Кожному вмінню ОКХ відповідає змістовий модуль ОПП. Завдання дисципліни: поглибити теоретичні знання з історії становлення та розвитку феномену української культури; виробити у студентів вміння орієнтуватись в різноманітних аспектах історії становлення і суті української культури та об'єктивно аналізувати і оцінювати їх роль у суспільстві; сформувати навички фахового ставлення до надбань української культури і правильного сприйняття і розуміння історичного процесу формування сучасного стану української культури, а також – її місця в сучасному українському суспільному і релігійному просторі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- матеріал, пов'язаний з основами української та світової культури, її категоріально-понятійним апаратом;
- основні відомості про генезис, етапи історичного розвитку української культури;
- характерні риси української культури;
- художні стилі та шедеври української культури;
- досягнення українського народу на кожному історичному етапі з часів трипільської культури до наших днів;
- специфіку української культури як складової світового культурного процесу;
- побутові складові української культури;
- ознаки культурної ідентичності українського народу;

вміти:

- аналізувати тенденції розвитку української культури в різні історичні епохи;
- вільно орієнтуватися в процесах розвитку української культури;

- кваліфіковано використовувати цінності української культури у професійній діяльності;
- пояснювати значення історії української культури в процесі гармонійного розвитку особистості та суспільства в Україні;
- використовувати знання з історії української культури для формування таких якостей людини, як різнобічна освіченість, висока національна свідомість, моральність, толерантність у пошуку порозуміння з представниками різноманітних культур.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Предмет і методологія курсу «Історія української культури».

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Історія української культури». Поняття «культура», «нація», «національна культура» та їх наукове трактування. Витоки та передумови формування української культури.

Предмет, завдання та структура курсу "Історія української культури". Наукове визначення поняття культура. Основні підходи до вивчення феномену культури в сучасній культурології (еволюціоністський, соціологічний, антропологічний, циклічний та ін.). Духовна та матеріальна культура. Світова та національна культура. Історичний зв'язок світової та української культури. Основні функції культури. Проблема періодизації української культури. Культурологічна думка України.

Еволюція уявлень про культуру. Створення символічних систем та «культурних об'єктів» як зміст культурного процесу. Примордіалістські та політичні моделі «нації». Основи етногенезу, розуміння понять «етнос», «нація». Національна культура як процес формування та закріплення національної ідентичності за допомогою культурних артефактів.

Поява людини на території України. Розвиток матеріальної та духовної культури в кам'яну добу. Неолітична революція. Трипільська культура та її зв'язок з українською культурою. Особливості трипільського мистецтва. Доіндоєвропейці та індоєвропейці на території України. Мова та вірування індоєвропейців. Кіммерійці. Скіфська доба на території України (соціально-економічний розвиток, звіриний стиль в мистецтві). Сармати. Грецька колонізація України. Українські землі у складі Римської імперії. Україна та «велике переселення народів» у II-IV ст. н.е. Проблема походження та розселення слов'ян. Духовний світ слов'ян.

Змістовий модуль 2. Комплексна періодизація історії української культури та української ідентичності.

Тема 1. Основні етапи становлення української культури. Культура Київської Русі.

Дохристиянський період історії української культури. Київська Русь: духовність, державність, цивілізаційна приналежність. Криза традиційної ідентичності в умовах втрати державності. Конструювання модерної ідентичності: романтизм, народність, націоналізм. Проблема становлення державності у східних слов'ян. Культура Київської Русі крізь призму взаємовідносин Схід – Захід (кочовий світ, Візантія, Європа, Близький Схід). Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Формування соціальної структури та політичної влади. Церква як рушійна сила культурного розвитку Київської Русі. Загальна характеристика мистецтва Київської Русі (архітектура, літописання, музика, живопис та ін.).

Тема 2. Українська культура в другій половині XIV – першій половині XVII ст. Українське бароко (середина XVII – кінець XVIII ст.).

Інкорпорація українських земель до складу Литви та Польщі. Соціально-економічний розвиток України (розвиток міст, торгівля, ремесла, закріпачення селян). Соціальна структура населення України XIV - XVII ст. (шляхта, селяни, міщани, духовенство). Поява козацтва та його значення для розвитку української культури. Вплив гуманістичних та реформаційних ідей в Україні. Релігійні процеси в Україні в умовах протистояння Заходу та Сходу (боротьба за Київську митрополію, рух братств, Берестейська унія, відновлення та реформування православ'я Петром Могилою, підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату). Становлення української культури XIV - середина XVII ст. як синтез здобутків візантійської та західноєвропейської культур.

Становище українських земель у середині XVII - XVIII ст. Втрата автономії України в умовах політики централізації Російської імперії. Передумови та причини розвитку бароко в Україні. Формування ідеологем «Київ - другий Єрусалим» та її значення для розвитку національної та релігійної самосвідомості. Київський культурний центр. Початок інтеграції української козацької старшини та духовенства в соціально-політичне та духовне життя Російської імперії. Розвиток історичної самосвідомості. Особливості українського бароко (архітектура, література, музика, театр). Григорій Сковорода - останній геній Старої України.

Тема 3. Національне відродження в Україні (кінець XVIII - XIX ст.)

Причини, передумови та періодизація українського національного відродження. Вплив ідей романтизму на українську культуру. Слобожанщина - центр національного відродження України. «Історія Русів». «Енеїда» Котляревського. Початок національного відродження на західноукраїнських землях. «Руська трійця». Процес націоналізації української греко-католицької церкви. Кирило-Мефодіївське товариство та ідея єдності слов'янських народів. Тарас Шевченко - ідеолог модерної України.

Тема 4. Розвиток української культури в другій половині XIX - на початку XX ст.

Реформи 1860-1870-х років в Російській імперії та їх вплив на соціально-економічний та політичний розвиток України. Промисловий переворот, урбанізація та початок руйнування традиційного села. Зародження націоналізму. Громадівський рух. Галичина - український П'ємонт. Роль Івана Франка в національно-культурному русі. М.Грушевський і його роль у розвитку української національної культури. Вплив

реалізму на розвиток українського мистецтва (література, театр, музика, живопис). Традиція та «модерн» в українській культурі кінця XIX - початку XX ст.

Змістовий модуль 3. Визначальні риси української культури в XX – XXI століттях.

Тема 1. Українська культура радянської доби (кінець 1910-х – кінець 1980 –х років). Українська культура в ситуації подолання наслідків тоталітаризму (кінець 1980-х – перша декада XXI ст.).

Лютнева революція в Петрограді та спалах національно-політичного відродження в Україні. Центральна Рада. Боротьба за незалежність України. Процес зростання національної свідомості «з селян до нації». Формування ідеї соборної України. Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української національної школи. Національно-культурна політика Гетьманату. Створення української вищої школи. Українська Академія Наук. Д.Багалій, А.Кримський, Ст.Смаль-Стоцький, В.Вернадський, М.Туган-Барановський. Видавнича справа. Преса. Театр. Автокефалія Української православної церкви. Політика «українізації» та її вплив на українську культуру 20-30-х років XX ст. Розвиток освіти та ліквідація неписьменності. Літературний процес та Хвильовий. Український театр Леся Курбаса. Сталінський терор та його наслідки для української культури. Культурні орієнтації українського націоналізму. Розвиток культури України під час Другої світової. Шестидесятники. Рух дисидентів та боротьба за національну культуру. Вплив Горбачовської перебудови на українську культуру. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Національна культура в умовах зростання національно-культурної ідентичності.

Риси нової соціокультурної дійсності: після розпаду двополюсної системи світу. Крах комуністичної ідеології та її наслідки для розвитку української культури. Проблема типології української національної культури. Культурологічні ідеї М. Хвильового, Вяч. Липинського, І. Огієнка. та їх актуальність в умовах нової соціальної реальності. Українська національна ідея – передумова розвитку національної культури в умовах нової соціальної реальності. Фактори зростання національної культурної самосвідомості.

Перспективи розвитку української культури в сучасних умовах. Проблеми розвитку української культури в контексті глобалізації та ідеології глобалізму. Проблеми збереження української культурної та національної ідентичності в умовах глобалізації та ідеології глобалізму. Секуляризаційні процеси і їх вплив на українську культуру. Українська культура в ситуації постмодернізму. Специфічні риси українського постмодерну. Українська церква і релігія в ситуації постмодернізму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Предмет і методологія курсу «Історія української культури».												

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Історія української культури». Поняття «культура», «нація», «національна культура» та їх наукове трактування. Витоки та передумови формування української культури.	26	2	4			20							
Разом за змістовим модулем 1	26	2	4			20							
Змістовий модуль 2. Комплексна періодизація історії української культури та української ідентичності.													
Тема 1. Основні етапи становлення української культури. Культура Київської Русі.	10	2	2			6							
Тема 2. Українська культура в другій половині XIV – першій половині XVII ст. Українське бароко (середина XVII – кінець XVIII ст.).	10	2	4			6							
Тема 3. Національне відродження в Україні (кінець XVIII - XIX ст.)	10	2	2			6							
Тема 4. Розвиток української культури в	10	2	2			6							

другій половині XIX - на початку XX ст.												
Разом за змістовим модулем 2	42	8	10			24						
Змістовий модуль 3. Визначальні риси української культури в XX – XXI століттях.												
Тема 1. Українська культура радянської доби (кінець 1910-х – кінець 1980 – х років). Українська культура в ситуації подолання наслідків тоталітаризму (кінець 1980-х – перша декада XXI ст.).	22	2	4			16						
Разом за змістовим модулем 3.	22	2	4			16						
Усього годин	90	12	18			60						

5. Темы практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин:
1	Поняття про феномен культури. Витоки та передумови формування української культури.	4
2	Культура Київської Русі.	2
3	Культура України героїчної доби (XIV – XVIII ст.). Українське бароко.	4
4	Українські культурні традиції (кінець XVIII - XIX ст.).	2
5	Розвиток української культури в другій половині XIX - на початку XX ст.	2
6	Українське національно-культурне відродження на початку XX ст.. Українська культура в XX – на початку	4

	XXI ст.	
	Всього:	18 год.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	30
2	Опрацювання першоджерел	40
3	Ведення термінологічного словника	20
	Разом	90 год.

7. Індивідуальні завдання

Форми та зміст організації індивідуальної роботи з навчальної дисципліни: опрацювання студентами наукових повідомлень, статей, розділів монографічної літератури з висвітленням на семінарських і домашніх контрольних роботах процесу становлення історії української культури, її основних напрямів і течій в контексті світової культури.

8. Методи навчання

Лекції та семінарські заняття із застосуванням тематичних презентацій, проблемних диспутів, рефератів та письмових завдань.

9. Методи контролю

Контроль за засвоєнням матеріалу, передбаченого програмою з предмету «Історія української культури», підвищення якості знань студентів здійснюється у формі **поточного, системно-узагальнюючого та підсумкового етапів**.

Поточний контроль проводиться під час вивчення тем, проведення семінарських, індивідуальних занять, консультацій. При цьому застосовується усне, карткове, фронтальне, бліцопитування, письмові контрольні роботи, підготовка та захист рефератів, опитування за допомогою відповідних тестів.

З метою перевірки якості знань студентів з окремих тем застосовується **системно-узагальнюючий метод**. Він здійснюється у формі письмової роботи.

Підсумковий контроль проводиться у відповідності з навчальним планом у **формі семестрового заліку**. Залік з дисципліни «Історія української культури» має на меті перевірку знань студентів щодо особливостей формування суті та історичних етапів розвитку української культури з метою забезпечення

розуміння системного зв'язку всіх складників культури: мистецтва, етнографії, матеріальної культури з позицій наукового знання, – усіх форм духовних цінностей, які формують світогляд.

Програмові вимоги до курсу

1. Поняття «культура». Основні етапи розвитку культурологічної думки.
2. Еволюція уявлень про культуру. Створення символічних систем та «культурних об'єктів» як зміст культурного процесу. Політичні моделі «нації».
3. Основи етногенезу, розуміння понять «етнос», «нація».
4. Національна культура як процес формування та закріплення національної ідентичності за допомогою культурних артефактів.
5. Архетипи української культури і ментальності.
6. Дохристиянський період історії української культури.
7. Трипільська культура.
8. Київська Русь: духовність, державність, цивілізаційна приналежність.
9. Розвиток освіти та писемності в Київській Русі.
10. Кам'яне зодчество Київської Русі.
11. Язичництво та християнство на Русі. Особливості української міфології.
12. Візантійська релігійна традиція в українській культурі.
13. Особливості Давньоруського мистецтва (архітектура, живопис).
14. Літописання та література Київської Русі.
15. Культурна спадщина Київської Русі та сучасні дискусії про її спадкоємців
16. Криза традиційної ідентичності в умовах втрати державності.
17. Конструювання модерної ідентичності: романтизм, народність, націоналізм.
18. Міфологізовані конструкції походження українців. Індоевропейські витоки загальнослов'янського культурно-історичного коду та індоарійські міфи про походження українців.
19. Західноєвропейські впливи в історії української культури.
20. Татарський та турецький впливи на український побут і національний характер.
21. Книгодрукування та розвиток української літератури у XIV – сер. XVII ст.
22. Розвиток освіти в українських землях у XIV – XVIII ст. Острозька школа.
23. Києво-Могилянська академія.
24. Розвиток освіти на Слобожанщині. Харківський колегіум.
25. Виникнення та розвиток театрального мистецтва в українських землях (XV – сер. XVII ст.).
26. Українське козацтво як культурний феномен.
27. Самоусвідомлення представників «козацької нації» та його культурний зміст.
28. Індивідуалізм і колективізм в козацькій традиції.
29. Лицарський епос та його продовження у козацькій культурі.

30. Джерела й особливості українського бароко.
31. Видатні меценати та культурні діячі.
32. І. Мазепа як меценат і культурний діяч.
33. Визначні діячі української культури XVIII ст.: Ф. Прокопович і Г. Сковорода.
34. Творчість Сковороди та ідеал «мандрівного філософа».
35. Музична культура в Україні XVIII ст. (М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський).
36. Кобзарство як культурний феномен. Пісні та думи України.
37. Вплив російської державно-культурної політики на формування української культури (XVIII-XX ст.).
38. Образ України у творах романтиків XIX ст..
39. Національно-визвольна боротьба та її героїчний пафос.
40. Українське національно-культурне відродження (кін. XVIII – XIX ст.)
41. Емоційна домінанта української ментальності й теорія «кордоцентризму» в українській культурі.
42. Українська демонологія, традиційні звичаї й обряди українців
43. Етнічні та історичні витоки українського побуту.
44. Землеробська культура та її світоглядні, моральні й естетичні детермінанти.
45. Міська культура в Україні: від Київської Русі до епохи Постмодерну.
46. Регіональні відмінності організації побуту українців.
47. Естетична категорія «прекрасного» «піднесеного» в українській культурі .
48. Естетичної категорія «комічного» та «трагічного» в українській культурі.
49. Стилi професійної художньої творчості, архітектури: українське бароко, романтизм, класицизм, модернізм, еkleктика та ін.
50. Культурне будівництво в умовах СРСР.

9. Теми самостійних робіт (наукових есе – рефератів).

1. Ментальність як феномен культури.
2. Проблема походження української культури.
3. Скіфська культура.
4. Українська демонологія.
5. Трипільська культура.
6. Етнос як носій культури.
7. Стародавні слов'янські культури на території України.
8. Іконопис: історія та сучасність.
9. Давньоукраїнські літературні пам'ятки – культурні цінності пращурів.
10. «Повчання дітям» Володимира Мономаха – книга культурного буття.
11. «Слово о полку Ігоровім» – шедевр давньоруської художньої літератури.
12. Культурні контакти Київської Русі .
13. Найдавніші пам'ятки писемності Київської Русі.
14. Слов'янська міфологія як феномен культури.
15. Язичництво як світоглядна та культурна система.
16. Кам'яне зодчество Київської Русі.
17. Монументальний живопис Київської Русі.

18. Соціальні світи Київської Русі.
19. Запорізька Січ: побут, звичаї, традиції, культура.
20. Братські школи як осередки знань і національного духу.
21. Києво-Могилянська академія як науково-культурний центр.
22. Петро Могила – видатний культурний діяч і меценат.
23. Розвиток освіти на Слобожанщині. Харківський колегіум.
24. Видатні вихованці Харківського колегіуму.
25. Давньоукраїнські студенти і професори.
26. «Пересопницьке Євангеліє» як пам'ятка староукраїнської культури.
27. Культурний діяч Костянтин Острозький.
28. Полемічна література. Д. Вишенський.
29. Книгодрукування в Україні. І. Федоров.
30. Звичаї українського народу.
31. Розвиток мистецтва гравюри і графіки в Україні. Л. Тарасевич.
32. Ренесансні архітектурні ансамблі в Україні.
33. Джерела й особливості українського бароко.
34. Міська культура як чинник свободи.
35. Пісні та думи України. Кобзарство як культурний феномен.
36. Музична культура в Україні XVIII ст. (М. Березовський, А. Ведель, Д. Бортнянський).
37. Український філософ Г. С. Сковорода.
38. Видатні меценати України XVI – XVIII ст.
39. І. Мазепа як меценат і культурний діяч.
40. Т. Г. Шевченко – поет і художник.
41. Меценатство в Україні у XIX – на початку XX ст.
42. Українське національно-культурне відродження (XIX ст.).
43. Руська трійця та її роль у національно-культурному піднесенні Галичини.
44. М. П. Драгоманов.
45. Видатні художники Харківщини (І. Рєпін, С. Васильківський та ін.)
46. Походження та розвиток українського театру.
47. Архітектурні пам'ятки Києва.
48. Архітектурні пам'ятки Харкова.
49. Розвиток української науки у XIX ст.
50. Модерн в українській культурі.
51. Харків як освітній і науковий центр України.
52. Культурне значення національних ідей.
53. Українська культура в 1920 – 1930-ті роки.
54. Розвиток української літератури у 1920-ті рр. Літературні течії й організації.
55. Лесь Курбас і театр «Березіль».
56. Особливості національно-культурного розвитку України в умовах тоталітаризму.
57. Поетична хвиля українського кінематографа (О. П. Довженко, С. Параджанов, І. Миколайчук та ін.).
58. Сатира та гумор як надбання української культури.

59. Видатні діячі культури українського походження.

60. Знамениті галичани.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумкова оцінка	Сума (за лік)
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2							Змістовий модуль №3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	50	100
2	2	2	8	2	2	2	2	2	2	10	2	2	2	8		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 130 с.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Т. 1. – К.: Оберіг, 1991. – 456с.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Т. 2. – К.: Оберіг, 1991. – 448с.
4. Енциклопедія постмодернізму. – К.: Основи, 2002.
5. Енциклопедія українознавства для школярів і студентів. Донецьк: Сталкер, 2000. – 496 с.

6. Енциклопедія українознавства. У 10-х т. / Гол. ред. Володимир Кубійович. – Париж; Нью-Йорк: Молоде Життя, 1954-1989.
7. Історія світової і української культури: Підручник для вищ. закл. освіти / В.А.Греченко, І.В.Чорний, В.А.Кушнерук, В.А.Режко. – К.: Літера ЛТД, 2005. – 464 с.
8. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 656 с.
9. Історія української культури. Т.1-4. – К.: Наукова думка, 2001-2006.
10. Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1993. – 560с.
11. Кордон М. В. Українська і зарубіжна культура: Курс лекцій. – К.: ЦУЛ, 2003. – 508 с.
12. Попович М. Нарис історії культури України. – 2-е вид., випр. – К.: АртЕк, 2001. – 728 с.
13. Теорія та історія світової і вітчизняної культури / Бичко А.К. та ін. – К.: Либідь, 1992. – 392с.

12. Рекомендована література:

Базова

1. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991. – 212с.
2. Антонович В.Б. Три національні типи народні / В кн.: Антонович В.Б. Моя сповідь. Вибрані історичні та публіцистичні твори. – К.: Либідь, 1995. – С. 90-101.
3. Антонович Дм. Українська культура. – К., 1993.
4. Асеев Ю.С. Архитектура древнего Киева. – К., 1982.
5. Асеев Ю.С. Джерела мистецтва Київської Русі. – К., 1980.
6. Багалій Дм. Український мандрований філософ Григорій Сковорода. – К.: Орієнт, 1992. – 472с.
7. Балибар Э., Валлерстайн И. Раса, Нація, Класс. Двусмысленные идентичности. М., Логос-Альтера, Ессе Номо, 2003. – 272 с.
8. Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII ст. – К., 1988.
9. Бочковський О. Вступ до націології. – Мюнхен: УТГІ, 1991-1992. – 338с.
10. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
11. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 130 с.
12. Вілсон Е. Українці: несподівана нація / Пер. з англ. – К.: «К.І.С.», 2004. – 552с.
13. Возняк М. Як пробудилося українське народне життя в Галичині за Австрії. – Львів, 1924.
14. Воропай О. Звичаї нашого народу. – К.: Либідь, 2006. – 178 с.
15. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Т. 1. – К.: Оберіг, 1991. – 456с.
16. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Т. 2. – К.: Оберіг, 1991. – 448с.
17. Гнатенко П.І. Український національний характер. – К.: ДОК-К, 1997. – 116с.

- 18.Гнатюк О. Прощання з імперією: Українські дискусії про ідентичність. – К.: Критика, 2005. – 528с.
- 19.Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856—1886). – К.: Критика, 2006. – 632с.
- 20.Грицак Я. Страсті по націоналізму. Історичні есеї. – К.: Критика, 2004. – 344с.
- 21.Грушевский М. Очерк истории украинского народа. – К.: Либідь, 1991. – 400с.
- 22.Дашкевич Я. Національна самосвідомість українців на зламі XVI-XVII ст.. // Сучасність, 1992, №3 – С.65-74.
- 23.Демкович-Добрянський М. Україна і Росія. – Львів-Краків-Париж: «Просвіта», 1993. – 206 с.
- 24.Діброва В. Проблема збереження національної тотожності за умов тоталітаризму. Досвід української літератури // Слово і час, 1991, №3. – С.15-23
- 25.Донцов Дм. Дух нашої давнини. – Дрогобич: Відродження, 1991. – 342с.
- 26.Донцов Дм. Націоналізм. – К., 2006. – 236с.
- 27.Драгоманов М.П. Пропаший час. Українці під Московським царством (1654-1876) / В кн.: Драгоманов М.П. Вибране. – К.: Либідь, 1991. – с.559-574.
- 28.Енциклопедія постмодернізму. – К.: Основи, 2002.
- 29.Енциклопедія українознавства для школярів і студентів. Донецьк: Сталкер, 2000. – 496 с.
- 30.Енциклопедія українознавства. У 10-х т. / Гол. ред. Володимир Кубійович. – Париж; Нью-Йорк: Молоде Життя, 1954-1989.
- 31.Жолтовський П.М. Монументальний живопис на Україні XVI-XVIII ст. – К., 1983.
- 32.Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст.. – К., 1983.
- 33.Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. – К.: Наукова думка, 1992. – 118с.
- 34.Забужко О.С. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. – К.: Факт, 2001. – 160с.
- 35.Залізняк Л.Л. Від склавинів до української нації. – К., 1997.
- 36.Залізняк Л.Л. Походження українців: між наукою та ідеологією. – К., 2008.
- 37.Іорчук В.І. Культурне життя в Україні у повоєнні роки: Світло й тіні. – К. 1995.
- 38.Ісаєвич Я. Перші українські академії // Київська старовина. – 1998. - №6.
- 39.Ісаєвич Я. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні. – К.,1983.
- 40.Ісаєвич Я.Д. Україна давня і нова: народ, релігія, культура. – Львів, 1996.
- 41.Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років. – К., 1995.
- 42.Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX–XX століть. Соціально- політичний портрет. – К., 1993.
- 43.Касьянов Г.В. Українська інтелігенція 1920-х – 30-х років: Соціальний портрет та історична доля. – К., 1992.

44. Касьянов Г., Даниленко В. Сталінізм і українська інтелігенція (20-30-ті рр.). – К., 1991.
45. Історія світової і української культури: Підручник для вищ. закл. освіти / В.А.Греченко, І.В.Чорний, В.А.Кушнерук, В.А.Режко. – К.: Літера ЛТД, 2005. – 464 с.
46. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 656 с.
47. Історія української культури. Т.1-4. – К.: Наукова думка, 2001-2006.
48. Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1993. – 560с.
49. Київська Русь: культура, традиції. – К., 1982.
50. Когут З. Коріння ідентичності. Студії з ранньомодерної та модерної історії України. – К.: Критика, 2004. – 352с.
51. Кордон М. В. Українська і зарубіжна культура: Курс лекцій. – К.: ЦУЛ, 2003. – 508 с.
52. Корнієнко Н. Українська та російська ментальність: проекція в сучасне // Слово і час. 1991, №7. – С.3-9
53. Липа Ю.І. Призначення України. – Львів: Просвіта, 1992. – 270с.
54. Лисяк-Рудницький І. Інтелектуальні початки нової України / В кн.: Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Т.1. – К.: Основи, 1994. –с.173-192.
55. Лисяк-Рудницький І. Радянська Україна з історичної перспективи / В кн.: Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Т.2. – К.: Основи, 1994. – с.457-469.
56. Лисяк-Рудницький І. Роля України в новітній історії / В кн.: Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Т.1. – К.: Основи, 1994. - с.145-172.
57. Лобановський Б.Б., Говдя П.І. Українське мистецтво другої половини ХІХ ст. – початку ХХ ст. – К., 1989.
58. Лозко Г. Українське язичництво. – К., 1996.
59. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. – К.: Обереги, 1992.
60. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. - К.: Обереги, 1992. – 80с.
61. Міхновський М. Самостійна Україна. – К.: Діокор, 2002. – 80с.
62. Нариси української популярної культури. – К.: УЦКД, 1998. – 760с.
63. Національна культура в сучасній Україні – К.. 1995.
64. Недавня О.В. Греко-католицизм в контексті духовного самовизначення українців між християнським Сходом і Заходом. – К., Гнозис, 2000. – 218 с.
65. Огієнко І. Українська культура. – К.: Абрис, 1991. – 272с.
66. Попович М. Національна культура і культура нації. – К.: «Знання», 1991. – 64 с.
67. Попович М.В. Микола Гоголь. – К., 1985.
68. Попович М. Нарис історії культури України. – 2-е вид., випр. – К.: АртЕк, 2001. – 728 с.
69. Ребет Л. Формування української нації. – Мюнхен, 1951.
70. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху і культури України. – К., 1987.
71. Рязанова Л.С. Релігійне відродження в Україні: соціокультурний контекст. – К.: Інститут соціології НАН України, 2004. – 204 с.

72. Саган О.Н. Національні прояви православ'я: український аспект. – К.: Світ знань, 2001. – 256с.
73. Сапіга В. К. Українські народні свята та звичаї. – Львів: Світ, 2002. – 211 с.
74. Скуратівський В. Із спостережень над поетикою Сергія Параджанова // Кіно-коло, 09.01.2003.
75. Сміт Е. Національна ідентичність. – К.: Основи, 1994. – 224с.
76. Рубльов О.С., Черненко Ю.А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції 20-50-і рр. ХХ ст. – К., 1994.
77. Салтовський О.І. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки. – К.: ПАРАПАН, 2002. – 396с.
78. Скуратівський В. Берегиня. – К.: Радянський письменник, 1988. – 278 с.
79. Субтельний О. Україна історія. – К.: Либідь, 1991. – 512с.
80. Т.Г. Шевченко і українська національна культура: Матеріали наукового симпозіуму. – Львів, 1990.
81. Теорія та історія світової і вітчизняної культури / Бичко А.К. та ін. – К.: Либідь, 1992. – 392с.
82. Теорія та практика формування української національної ідеї. – К.: «Фоліант», 2008. – 300 с.
83. Українське бароко та європейський контекст. Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. – К., 1991.
84. Українські поети-романтики 20-40 рр. ХІХ ст. – К., 1968.
85. Хвильовий М. Україна чи Малоросія?: Памфлети. – К.: Смолоскип, 1993. – 290с.
86. Українська душа. – К.: Фенікс, 1992. – 128с.
87. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К., 1991.
88. Федас О. Український вертеп. – К., 1988.
89. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. – К., 1988.
90. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К.: Орій, 1992. – 230с.
91. Чоповський В. Українська інтелігенція в національно-визвольному русі на Західній Україні (1918-1939). – Львів, 1993.
92. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку ХVІІІ століття. – Львів, 2001. – 250с.
93. Шип Н.А. Культурно-національне питання в Україні у ХІХ ст. // Український історичний журнал. – 1991. – № 3.
94. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К.: Фенікс, 1992. – 158с.
95. Юрій М.Т. Етногенез та менталітет українського народу. – К.: Таксон, 1997. – 237с.
96. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. – Т.1-3 – К., 1990-1991.
97. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні ХVІ-ХVІІ ст. – К.: Критика, 2002. – 416с.

Додаткова

1. Авторханов А. Империя Кремля. Советский тип колониализма. – Вільнюс: ИМОИ, 1990. – 240 с.
2. Андрусак М. Гетьман Іван Мазепа як культурний діяч. – К., 1991.

3. Артюх Л.Ф. Українська народна кулінарія. – К., 1977.
4. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. – М.: «Художественная литература», 1990. – 543 с.
5. Валлерстайн И. Национальное и универсальное: возможна ли всемирная культура? // Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. – Спб.: «Университетская книга», 2001. – С. 131-149.
6. Высоцкий С.А. Древнерусские надписи Софии Киевской XI – XIVвв. – К., 1966.
7. Гердер Й.Г. Идеи к философии истории человечества. – М.: Наука, 1977. – 704с.
8. Гоголь Н. Взгляд на составление Малороссии // Собрание сочинений в 4-х тт. Том 4. – М., 1968.
9. Горбаченко Т.Г. Вплив християнства на становлення писемної культури Русі-України: релігієзнавчо-філософський аспект. – К.: Видавничий дім «Академія», 2001. – 272с.
10. Горський В.С. Філософія в українській культурі: (методологія та історії). – Філософські нариси. – К.: Центр практичної філософії, 2001. – 236с.
11. Грабович Г. Шевченко як міфотворець. Семантика символів у творчості поета. – К.: Радянський письменник, 1991. — 212с.
12. Грицак О. Історіософія та історіографія Михайла Грушевського. – К.: Кембридж, 1991. – 80 с.
13. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. – К.: Либідь, 2006. – 256с.
14. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации. – М., ИДТК «Гнозис», 2003. – 288 с.
15. Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли. – Л.: Географиздат, 1990.
16. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. – М., Искусство, 1972. – 368 с.
17. Данилевский Н.Я. Россия и Европа. – М.: «Книга», 1991. – 574 с.
18. Дорошук Н. Культурницька діяльність українства між двома революціями 19.(1907-1917 рр.) // Київська старовина. – 2000. – №2.
20. Дригалкін В.І., Дригалкін В. В. День за днем. Календар-довідник народних і релігійних свят. – К., 2003.
22. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. – К.: Факт, 2007. – 640с.
23. Запаско Я.П. Орнаментальне оформлення української рукописної книги. – К., 1960.
24. Записки о Южной Руси. Издал П. Кулиш (репринтне видання 1856 р.) – К.: Дніпро, 1994. – 719с.
- 25.3 порога смерті. Письменники України – жертви сталінських репресій / Упорядник О.Г. Мусієнко. – Вип. 1. – К., 1991.
26. Зубалій О.Д., Рященко Д.С. Освітній рух в Україні у добу національно-державного відродження (1917-1920 рр.) // Український історичний журнал. – 1998. – №3.

- 27.Іванов В. Велич творця. Виповнюється 250 років від дня народження композитора Максима Березовського // Українська культура. – 1995. - №9-10.
- 28.Іван Франко і світова культура: Матеріали міжнародного симпозиуму ЮНЕСКО. – Кн. 1. — К., 1986.
- 29.Киево-Печерский Патерик, или сказания о житии и подвигах Святых Угодников Киево-Печерской Лавры. – К.: Лыбидь, 1991. – 256с.
- 30.Кирило-Мефодіївське товариство. Т. 1. – К., 1990.
- 31.Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI-XVIII ст. – К.,1996.
- 32.Кінан Е. Російські міфи про київську спадщину // Кінан Е. Російські історичні міфи. – К.: Критика, 2001. – С. 16-41.
- 33.Климов В., Колодний А., Жуковський А. та ін.. Феномен Петра Могили (Біографія. Діяльність. Позиція). – К.: Дніпро, 1996. – 270с.
- 34.Коваленко А.Н. Передвижники й Україна. – К., 1979.
- 35.Кониський О. Тарас Шевченко-Грушівський: Хроніка його життя. – К.: Дніпро, 1991. – 702с.
- 36.Костенко Л.В. Маруся Чурай. Історичний роман у віршах. – К.: Веселка, 1990. – 159с.
- 37.Костомаров Н.И. Две русские народности. — К., 1991. — 72с.
- 38.Костомаров М. Слов'янська міфологія. – К.,1994.
- 39.Костомаров Н.И. Черты народной южнорусской истории / В кн.: Костомаров Н.И. Исторические произведения. Автобиография. – К.: Лыбидь, 1990. – с.8-107.
- 40.Котляревський І. Енеїда. – К.: Радянська школа, 1989. – 286с.
- 41.Крисаченко В.С., Мостяєв О.І. Україна: природа і люди. – К.: НІСД, 2002. – 623с.
- 42.Кручек О.А Становлення державної політики УРСР у галузі національної культури. – К., 1996.
- 43.Кубіліус О.А. Релігійний фактор в українсько-російських відносинах // Україна-Росія: концептуальні основи гуманітарних відносин. –К.: Стилос, 2001.
- 44.Куліш П. Хутірська філософія і віддалена від світу поезія // Хроніка 2000. Наш край, 1992-1994, вип. 2-6(8).
- 45.Культурне відродження в Україні. – К., 1993.
- 46.Культурологія: Уч. пособие / Автори – составители Власенко О.И.,
- 47.Зайончковский Ю.В. – Харьков: Парус, 2006. – 512 с.
- 48.Лаку-Лабарт Ф., Нанси Ж.-Л. Нацистский миф. – Спб.: «Владимир Даль», 2002. – 79 с.
- 49.Леви-Стросс К. Структурная антропология. М.: ЭКСПИЦ-Пресс, 2001. – 512 с.
- 50.Леш С. Соціологія постмодернізму. – Львів: «Кальварія», 2003. – 344 с.
- 51.Липинський В. Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму.: Писання 1919-1920 рр. // Українська суспільно-політична думка в ХХ ст.: Документи і матеріали. – Мюнхен: Сучасність, 1993, т.1.
- 52.Литература и культура Древней Руси. – М.,1994.

- 53.Лихачев Д.С., «Слово о полку Игореве»: (Историко-литературный очерк) // Слово о полку Игореве / АН СССР; Под ред. В. П. Адриановой-Перетц. – М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1950. – С. 229–290.
- 54.Лихачев Д.С., Панченко А.М., Поньрко Н.В. Смех в Древней Руси. - Л., 1984.
- 55.Маланюк Є. Книга спостережень. – К.: Атіка, 1995. – 236с.
- 56.Маринович М. Українська ідея і християнство, або Коли гарцюють кольорові коні Апокаліпсису. – К.: Дух і Літера, 2003. – 544с.
- 57.Матвеева Н., Голобородько А. Святі і свята України. – К., 1995.
- 58.Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. – К.,1994.
- 59.Мир России – Евразия: Антологія. – М., «Высшая школа», 1995. – 389 с.
- 60.Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. – К.,1996.
- 61.Наливайко Дм. Козацька християнська республіка. – К.: Основи, 1992. – 495с.
- 62.Нариси історії української інтелігенції: У 3-х т. – К., 1994.
- 63.Ніколаєва Т. Історія українського костюму. – К.: Либідь, 1996. – 174 с.
- 64.Нічик В.М. Петро Могила в духовній історії України. - К.,1997.
- 65.Новітні міфи та фальшивки про походження українців. – К.: Темпора, 2008. – 136с.
- 66.Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. – К.,1991.
- 67.Онищенко О. Міфотворчість і художня спадщина О.Довженко // Етика, естетика і теорія культури. – вип.. 37. – К., 1992. – С.85-92
- 68.Остешко Т.С. З історії літературно-мистецького життя в Україні за часів Центральної Ради // Український історичний журнал. – 1998. – №3.
- 69.Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К.: Либідь, 1999.
- 70.Павличко С. Фемінізм. – К.: Основи, 2002.
- 71.Паращевін М.А. Інтегративна роль релігії. Історико-соціологічний нарис. – К.: Інститут соціології НАН України, 2004. – 151 с.
- 72.Пачовський В. Конструктивні ідеї державності та космічна місія української нації // Хроніка 2000. Наш край, вип. 5(7). – с. 184-198.
- 73.Петров В. Разговор Великороссии с Малороссией // Киевская старина, 1882, №2. –с. 313-365.
- 74.Плачинда С.П. Неопалима купина: історичні повісті. К.: «Грайлик», 1993. – 280 с.
- 75.Пыпин А.Н. История русской этнографии в 3 тт. – Том 3. Этнография малорусская. – Спб., 1891. – 488с.
- 76.Рыбаков Б.А. Язычество древних славян. – М.: Наука, 1982.
- 77.Річинський П. Проблеми релігійної свідомості українців. – Київ-Тернопіль: «Медакадемія», 2002. – 430 с.
- 78.Розовик Д.Ф. Центральна Рада й українська культура // Український історичний журнал. – 1993. – № 2–3.
- 79.Розумний М.М. Українська ідея на тлі цивілізації. – К.: Либідь, 2000. – 288с.
- 80.Рязанова Л.С. «Нью-эйдж» – религиозное сознание в ситуации постмодерна // Соціальні виміри суспільства: зб. Наук. Праць. Вип..5 – К., Інститут соціології НАН України, 2002. – С.422-437.

- 81.Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. М., Изд-во полит.л-ры, 1992. – 543 с.
- 82.Стан культурної сфери та культурної політики в Україні: Аналітичний огляд. – К., 1995.
- 83.Тойнби А.Постижение истории. Сборник. М., Прогресс, 1991. – 736 с..
- 84.Трощинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. – К.: Альтернативи, 1999. – 352с.
- 85.Трубецкой Н.С. К украинской проблеме // Трубецкой Н.С. История. Культура. Язык. – М., «Прогресс-Универс», 1995. – С.362-380.
- 86.Ушкалов Л. Григорій Сковорода і антична культура. – Харків: ТОВ «Знання», 1997. – 180с.
- 87.Федченко П.М. Михайло Драгоманов. Життя і творчість. – К.; 1991.
- 88.Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М., ООО «Изд-во АСТ», 2003. – 603 с.
- 89.Чмихов М.О. Давня культура. – К.,1994.
- 90.Чмихов Н.А. Истоки язычества Руси. – К.,1990.
- 91.Шевченко А.К. Трансформация религии и религиозного сознания в эпоху постмодерна // XXI век: мир между прошлым и будущим. Культура как системообразующий фактор международной инациональной безопасности. – К., «Стилос», 2004. – С.186-272.
- 92.Шилов Ю.А. – Прародина ариев. – К.: «Синто», 1995.
- 93.Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. Т.1 Гештальт и действительность. – М.: Мысль, 1993. – 635 с.
- 94.Яковенко Н.М. Українська шляхта. – К., 1993.

13. Інформаційні ресурси

<http://history.org.ua/>
<http://litopys.org.ua/> <http://litopys.kiev.ua/>
<http://exlibris.org.ua/> <http://www.ukrexlibris.com/>
<http://ukrhistory.narod.ru/>
http://geocities.com/ua_ukraine/ukrainerus.html
<http://cossackdom.com/>
<http://ukrstor.com/>
<http://unitest.com/uahist/> <http://uahistory.kiev.ua/>
<http://etno.onestop.net/>
<http://sweetukraine.narod.ru/odyag/odyag1.html>
<http://halychyna.ukrbiz.net/>
<http://kirimtatar.com/>
litopys. narod ru/ istkult
izbornyk. narod .ru
www. culturalstudies. in. ua